

Szwecja: mniej restrykcyjna strategia walki z pandemią

Justyna Gotkowska

Szwecja wyróżnia się na tle innych krajów UE mniej restrykcyjną strategią walki z pandemią COVID-19. Nie podjęto do tej pory działań znacznie ograniczających życie publiczne. Rekomendacje obejmują zmniejszenie aktywności społecznych, pracę zdalną i samoizolację osób powyżej 70. roku życia. Nauka zdalna obowiązuje gimnazja i uniwersytety, wprowadzono zakaz zgromadzeń powyżej 500 osób, zamknięto instytucje kultury, ale nadal czynne są bary, restauracje i sklepy, a także narciarskie ośrodki wypoczynkowe. Funkcjonuje transport publiczny, szkoły podstawowe, przedszkola i żłobki, a obywatele UE/EOG mogą wjeżdżać do kraju bez ograniczeń (granice zamknięto dla obywateli państw trzecich zgodnie z uzgodnieniami Rady Europejskiej z 17 marca). Według danych z 25 marca w Szwecji potwierdzono testem zakażenie koronawirusem u ponad 2500 osób (25 na 100 tys. mieszkańców), zmarło 42 chorych. Najwięcej przypadków zanotowano w Sztokholmie, regionie Skanii na południu kraju oraz regionie Västra Götaland, którego stolicą jest Göteborg.

Komentarz

- Szwedzka strategia w walce z koronawirusem opiera się na założeniu, że zarażenie nim jest już szeroko rozprzestrzenione w szwedzkim społeczeństwie, nie da się zatrzymać pandemii, a restrykcyjne ograniczenia w życiu społecznym niekoniecznie przyniosą spodziewane rezultaty. Według oficjalnych komunikatów pozytywnie zdiagnozowane osoby są tylko „czubkiem góry lodowej” ogółu zarażonych. Szwedzka strategia polega na izolowaniu osób powyżej 70. roku życia i z grupy ryzyka, ograniczeniu transmisji wirusa w służbie zdrowia oraz spowolnieniu jego rozprzestrzeniania się w społeczeństwie, tak aby opieka zdrowotna była w stanie zająć się wszystkimi przypadkami w szczycie zachorowań. Testowani są tylko ci, którzy wykazują objawy zarażenia, oraz personel medyczny i osoby z grup podwyższonego ryzyka.
- Pandemia COVID-19 pokazała odmienną i decentralizację szwedzkiego systemu administracyjnego. Za kwestie dotyczące m.in. służby zdrowia, opieki społecznej i szkolnictwa odpowiedzialne są oddzielne agencje podporządkowane odpowiednim ministerstwom (m.in. Folkhälsomyndigheten – ds. zdrowia publicznego; Socialstyrelsen – ds. społecznych; Skolverket – ds. oświaty). Mają one dużą autonomię działania i podejmują decyzje dotyczące zarządzania kryzysowego w czasie pandemii. Agencje te współpracują ze sobą i codziennie (oprócz weekendów) odbywają się wspólne konferencje prasowe ich przedstawicieli. Obecnie głównym zarządzającym kryzysem w

sferze ochrony zdrowia jest Szwedzka Agencja ds. Zdrowia Publicznego, w której odpowiedzialnym za strategię zwalczania pandemii jest główny epidemiolog Anders Tegnell, do tej pory krytyczny wobec wprowadzania ostrych restrykcji w kraju. Wydaje się, że jest to również świadoma decyzja szwedzkiego rządu mniejszościowego, aby strategia walki z pandemią w sferze ochrony zdrowia była kształtowana na poziomie eksperckim.

- Na mniej restrykcyjne podejście Szwecji do pandemii COVID-19 wpływają również uwarunkowania kulturowe. Obywatele przestrzegają zaleceń dotyczących społecznej izolacji. Szwedzi nie utrzymują wielu i szczególnie bliskich więzi społecznych, w związku z czym bardziej rygorystycznie ograniczenia rozprzestrzeniania się wirusa mogą na tym etapie nie być konieczne. Szwedzka strategia może jednak wiązać się z większą śmiertelnością wśród grup imigranckich, które cechują bliższe więzi rodzinne i które mają mniejszy dostęp do informacji, gorsze warunki mieszkaniowe i żyją w dzielnicach o niższym standardzie opieki zdrowotnej (w regionie Sztokholmu zmarło 6 obywateli szwedzkich pochodzenia somalijskiego). Niezamykanie żłobków, przedszkoli i szkół podstawowych związane jest z brakiem możliwości zorganizowania alternatywnej (rodzinnej) opieki dla dzieci pracowników służby zdrowia, kluczowych służb publicznych czy komunalnych. Jednocześnie rząd nie wyklucza takiego kroku w przyszłości, na podstawie nowej ustawy z 19 marca (o sytuacjach nadzwyczajnych w szkolnictwie) – jednej z dwóch związanych ze zwalczaniem pandemii przyjętych do tej pory przez parlament. Wprowadza ona również rozwiązania w zakresie zapewnienia opieki nad dziećmi osób z wyżej wymienionych grup zawodowych.
- W przypadku nasilenia się pandemii niewykluczone są dalsze ograniczenia w życiu społecznym. Będą one jednak w większym stopniu niż w innych państwach wprowadzane na poziomie lokalnym i regionalnym. Ze względu na dosyć dużą powierzchnię Szwecja nastawia się na różne okresy wzrostu zachorowań w różnych regionach, co umożliwi przesuwanie zasobów do najbardziej dotkniętych części kraju. Szpitale zwiększają obecnie liczbę respiratorów i miejsc na oddziałach intensywnej terapii, których do tej pory w Szwecji było tylko 526 (przy 10-milionowej populacji). W największych aglomeracjach – Sztokholmie i Göteborgu – służbie zdrowia pomaga wojsko, które buduje szpitale polowe na kilkaset miejsc, w tym kilkadziesiąt intensywnej terapii.
- Najszerszy pakiet działań rząd Szwecji zapowiedział w gospodarce. 19 marca parlament przyjął nowelizację budżetu pozwalającą na wprowadzenie działań zmniejszających negatywne konsekwencje dla gospodarki, w tym: dofinansowanie gmin i regionów w związku z większymi wydatkami ponoszonymi na walkę z pandemią, wypłatę wynagrodzenia chorobowego przez państwo od pierwszego dnia choroby, wzrost nakładów na agencje rządowe biorące aktywny udział w walce z pandemią, czasowe zwolnienie pracodawców z płacenia danin i składek, dofinansowanie umów czasowych, gwarancje kredytowe dla przedsiębiorstw z branży lotniczej (m.in. SAS) i morskiej.
- Szwedzkie społeczeństwo popiera obecnie działania zarówno rządu, jak i Agencji ds. Zdrowia Publicznego. Krajowy model zarządzania kryzysem postrzegany jest przez jego zwolenników jako racjonalny i naukowy, w przeciwieństwie do bardziej upolitycznionych i populistycznych działań innych państw europejskich. W badaniach instytutu Kantar Sifo z

18 marca 65% respondentów stwierdziło, że ma bardzo duże lub duże zaufanie do działań Agencji ds. Zdrowia Publicznego związanych ze zwalczaniem pandemii. 73% uznało, że Agencja podejmuje konieczne działania, a 78% oceniło, że odpowiednio informuje społeczeństwo. Jednak pojawiają się też coraz głośniejsze w Szwecji opinie krytykujące obecny sposób zarządzania kryzysowego. W otwartym liście do rządu szwedzcy naukowcy skrytykowali mało restrykcyjne działania Agencji. Wraz z wzrastającą liczbą zgonów z powodu COVID-19 można spodziewać się jeszcze ostrzejszej krytyki dotychczasowej strategii. Na razie według barometru wyborczego SVT/Novus opublikowanego 25 marca w bieżącym miesiącu wzrosło poparcie dla mniejszościowego rządu. Socjaldemokraci premiera Stefana Löfvena zyskali 2,4 p.p. i z wynikiem 25,6% mają obecnie największe poparcie wśród szwedzkich partii politycznych. Współrządzająca partia Zielonych utrzymała rezultat na poziomie 4,5%. Najwięcej (1,9 p.p.) stracili przodujący wcześniej w sondażach skrajnie prawicowi Szwedzcy Demokraci, którzy mogą liczyć obecnie na poparcie 22% społeczeństwa.